

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора,
завідувача кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецького національного університету
імені Василя Стуса (м. Вінниця)

Іоніна Євгена Євгеновича

на дисертаційну роботу

Курганського Антона Сергійовича

на тему: **«Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ»**, виконану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження та зв'язок з науковими темами

Реструктуризація кредитної заборгованості виступає ефективним механізмом підтримки позичальників, які тимчасово втратили можливість виконувати свої кредитні зобов'язання на попередньо визначених умовах. Завдяки зміні графіка платежів, продовженню строку кредитування, наданню кредитних канікул або перегляду процентної ставки банки можуть допомогти клієнтам відновити фінансову стійкість і уникнути дефолту.

Проблема фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ є надзвичайно актуальною в сучасних економічних умовах. Нестабільність економічного середовища, інфляційні процеси, коливання валютних курсів, зниження доходів населення та негативні наслідки воєнних дій в Україні суттєво впливають на платоспроможність позичальників. У результаті зростає ризик виникнення простроченої та проблемної заборгованості, що створює загрозу як для фінансового стану клієнтів, так і для стабільності банківської системи загалом.

Дисертацію виконано відповідно до державних науково-дослідних тем кафедри фінансів, обліку та оподаткування: «Функціональні складові моделі фінансового забезпечення сталого розвитку авіаційної галузі України» (номер реєстрації 0119U103609, 01.2020 - 31.12.2023), у рамках якої дисертантом

удосконалено механізми фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ, об'єктом якого є користування послугами повітряного транспорту та аеропортів; «Механізми фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення національної економіки» (номер реєстрації 0124U001523, 02.2024 - 31.12.2025), у рамках якої дисертантом запропоновано методичний підхід до удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

2. Мета та методи дослідження. Метою дисертації є обґрунтування теоретико-методичних і практичних засад фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ та розроблення концептуальної моделі і практичних інструментів її реалізації.

Поставлена в роботі мета досягнута здобувачем, а визначені завдання вирішені. Об'єкт і предмет дослідження узгоджуються з метою роботи. Зміст дисертації свідчить про глибоке розуміння здобувачем проблематики фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ, вміння формулювати наукові завдання та знаходити шляхи їх ефективного вирішення. Одержані здобувачем наукові результати відзначаються логічною послідовністю, належним рівнем аргументованості та прикладною спрямованістю.

Дослідження базується на наступних матеріалах: нормативно-правовій базі, що регулює кредитні операції банківських установ; наукових статтях у періодичних виданнях, присвячених організації кредитного процесу, управлінню проблемними кредитами, у т.ч. на основі фінансової реструктуризації. У рамках проведеного дослідження були застосовані такі наукові методи: метод теоретичного узагальнення для виявлення проблем адміністрування кредитної заборгованості та обґрунтування шляхів їх вирішення; методи формалізації трендів та кореляційно-регресійного зв'язку, аналізу та синтезу для оцінки динаміки та рівня непрацюючих кредитів по банківській системі України на основі даних наглядової статистики НБУ в

частині активних операцій; метод логічного узагальнення для формулювання підсумкових висновків.

3. Наукова новизна отриманих результатів. Узагальнення наукових положень, які виносяться на захист, дозволяє визначити нові результати, отримані здобувачем, що полягають у формуванні концептуально нового підходу до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ з урахуванням сучасних трансформаційних процесів.

У дисертації удосконалено методичний підхід до реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ, інтегрований підхід до функціонування механізмів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Пропоновані підходи передбачають ідентифікацію клієнтів за критеріями оцінки їх платоспроможності, етапність управління кредитними ризиками та адаптивність до кризових умов, надзвичайних подій воєнного стану;

Формалізовані механізми фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості дозволяють отримати синергетичний ефект від поєднання інструментів фінансового менеджменту клієнтів і банківського менеджменту на основі цифрових технологій; використання внутрішніх і зовнішніх моделей оцінки ризиків; врахування інституційних факторів, представлених надзвичайними обставинами та кризовими явищами в національній економіці.

Аналітична модель управління проблемною кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ на основі системи раннього попередження дефолтів та інструментів адаптивної фінансової реструктуризації орієнтована на підвищення ефективності управління кредитними ризиками за допомогою механізмів моніторингу проблемної заборгованості та контролю виконання реструктуризаційних угод в інтересах покращення процесів прийняття управлінських рішень щодо реструктуризації кредитів.

Дисертантом розвинуто дефініцію проблемних кредитів як кредитів, за якими позичальники не виконують своїх зобов'язань щодо погашення

основної суми боргу або відсотків у встановлені строки, що свідчить про погіршення фінансового стану клієнтів, неефективність механізмів ризик-менеджменту банків, макроекономічну нестабільність. Встановлено, що проблемні кредити є ширшим поняттям, яке охоплює всі позики з підвищеним ризиком неповернення, тоді як непрацюючі кредити є найбільш ризикованими, оскільки не генерують доходу.

Переконливим є розвиток методичного підходу до діагностики причин виникнення проблемних і непрацюючих кредитів на основі індикаторів ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи з урахуванням корпоративної моделі управління. Запропоновані індикатори ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи у частині управління проблемними і непрацюючими кредитами дозволяють оперативно виявити надмірне зростання впливу чинників зниження ліквідності і прибутковості банків. Обґрунтований поведінковий підхід до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ являє собою інтегровану методологію, що поєднує інструменти поведінкової економіки, ризик-орієнтованого управління та фінансової реабілітації з метою підвищення ефективності відновлення платоспроможності позичальників і мінімізації кредитних втрат банку.

4. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, які містяться в дисертації Курганського А.С., є достатньо обґрунтованими, логічними та достовірними, що підтверджується використанням значного обсягу літературних джерел за темою дисертації, зокрема нормативно-правових актів України у сфері фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Усі теоретичні узагальнення, аналітичні висновки, рекомендації та прикладні розробки, представлені в дисертації, є результатом самостійного дослідження автора. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, здобувачеві належать постановка проблеми, формування концептуальної

моделі дослідження, проведення аналітичних розрахунків, інтерпретація отриманих результатів та підготовка практичних рекомендацій. Висновки дисертації є обґрунтованими та повною мірою відображають основні результати проведеного дослідження.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

Основні наукові результати дисертації достатньо повно відображені в опублікованих наукових працях здобувача. За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць загальним обсягом, зокрема 5 – наукові статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у зарубіжному виданні; 1 – розділ у колективній монографії.

Обсяг і якість публікацій відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо здобуття ступеня доктора філософії. Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи знайшли належне відображення у наукових працях автора, що свідчить про достатній рівень їх апробації.

Результати дослідження були представлені та обговорені на 4 міжнародних науково-практичних конференціях, що підтверджує їх наукову значущість, практичну цінність та визнання в науковому середовищі.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота виконана на актуальну тему, характеризується належним теоретичним і методичним рівнем опрацювання досліджуваної проблематики. Використані в роботі ідеї, положення та результати інших авторів коректно відображені з відповідними посиланнями на джерела.

Тема, зміст та сформульовані елементи наукової новизни дисертації відповідають спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». За обсягом, структурою та оформленням дисертаційна робота відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

7. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Результати дисертації мають конкретне практичне застосування, що підтверджується відповідними довідками. Вони впроваджені в практику діяльності Міністерства освіти і науки, Національного банку України, АТ «ОТП Банк», АТ «Піреус Банк МКБ», ТОВ «Діар-Логістик», ТОВ «Балкан Косметикс».

Практичну цінність становлять наступні пропозиції:

- з гармонізації діяльності Державного Казначейства України та банківських установ, які виступають агентами з розподілу та моніторингу цільового використання коштів;
- зі створенні передумов для впровадження гібридної моделі державного нагляду, яка поєднує антикризові послаблення та пруденційні норми з урахуванням стану грошово-кредитного ринку в умовах воєнного стану;
- з підготовки внутрішніх методичних рекомендацій та регламентів банківської установи, проведення навчальних семінарів та тренінгів для співробітників, що сприяє підвищенню їх кваліфікації у сфері управління кредитними ризиками;
- з підвищення ефективності кредитної діяльності банку, зниження рівня проблемних кредитів, оптимізації внутрішніх процесів і розвитку практичних навичок співробітників у сфері управління кредитними ризиками;
- з побудови системи управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання-позичальників та їх взаємодії з банківськими установами;
- з впровадження системи внутрішнього моніторингу фінансових показників для превентивного виявлення ознак фінансової нестабільності та вибору методів реструктуризації боргів.

8. Мова дисертації та академічна доброчесність. При детальному розгляді дисертаційної роботи Курганського Антона Сергійовича не виявлено порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату,

фабрикації або фальсифікації результатів дослідження). Дисертацію написано грамотною українською мовою.

9. Осяг і структура дисертації

Дисертаційна робота має логічно завершену та традиційну структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Зміст дисертації викладено на 152 сторінках друкованого тексту, включаючи 27 таблиць на 18 сторінках, 11 рисунків на 9 сторінках. Роботу виконано в науковому стилі, матеріал викладено послідовно, з дотриманням внутрішньої логіки дослідження, що забезпечує цілісність сприйняття представлених результатів.

10. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу Курганського Антона Сергійовича, вважаю за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні положення:

1. На рис. 1.3 (стор. 49) наведено основні етапи реалізації концепції управління проблемною кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ. Етап 3 передбачає вибір інструментів фінансової реструктуризації на основі індивідуального підходу. Проте існує облік проблемної кредитної заборгованості на груповій основі. Потребують уточнення механізми врегулювання кредитної заборгованості, що обліковується на індивідуальній та груповій основі.

2. У табл. 2.3 (стор. 76) наведено характеристику класів клієнтів банківських установ - позичальників юридичних осіб, а на рис. 2.3 – розподіл банківських установ України за часткою непрацюючих кредитів станом на 01.03.2026 (стор. 77). Доцільно уточнити причинно-наслідковий зв'язок із наведеною інформацією.

3. *NPL-ринок (Non-Performing Loans Market)* являє собою сукупність економічних, правових та організаційних відносин, пов'язаних із купівлею, продажем, управлінням, реструктуризацією та стягненням проблемних кредитів, за якими позичальники не виконують свої зобов'язання відповідно до

умов кредитного договору. *NPL*-ринок є предметом дослідження здобувача, але його цінність зросла би за умови вироблення конкретних рекомендацій із розвитку.

4. На стор. 125-126 дисертації наведено структурні елементи системи клієнт-орієнтованого підходу до фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Вважаємо, що виділеним елементам бракує пруденційного впливу.

Висловлені зауваження та дискусійні положення мають рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності дисертаційної роботи та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

11. Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

Дисертація Курганського Антона Сергійовича на тему: «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ» за актуальністю, ступенем новизни представлених результатів, їх наукової обґрунтованості, повнотою викладення в опублікованих наукових працях, рівнем виконання поставленого наукового завдання та володінням методологією наукової діяльності відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація відповідає галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

За результатами проведеного дослідження дисертаційна робота є завершеною науковою працею, а її автор - Курганський Антон Сергійович - заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецького національного університету
імені Василя Стуса (м. Вінниця)

 Є.Є. Іонін

